

Stf justitieombudsmannen
Jan Pennlöv

Anmälan mot Östra Göinge kommun angående ett beslut att hindra åtkomsten av en viss hemsida på bibliotekets datorer för allmänheten

---

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 12 januari 2007 framförde AA klagomål mot en tjänsteman vid Broby bibliotek, en enhet inom Nämnden för kultur, fritid och turism i Östra Göinge kommun. Han var kritisk till att biblioteket hade beslutat att blockera en hemsida på bibliotekets datorer för allmänheten.

Utredning

Nämnden anmodades att göra en utredning och yttra sig över bibliotekets handläggning. I remissvaret anfördes i huvudsak följande (bilaga utesluten).

Sammanfattning

Nämnden för kultur, fritid och turism konstaterar att det i AA:s JO-anmälan finns ett antal sakfel.

Biblioteket har inte hindrat åtkomst till sajten qx.se – qx.se är en informativ sajt som bibliotekspersonalen flera gånger hänvisat besökare till med intresse för sajtens områden.

Bibliotekschefen har inte tagit något beslut om hindrad åtkomst av någon sajt överhuvudtaget.

Däremot tog kommundirektören beslut om att temporärt hindra åtkomst till qx.se:s medlemssida cruiser.com medan en utredning pågick om hur biblioteket kunde tillhandahålla denna i ett skick som var lämpad för en offentlig miljö.

It-tekniker från qx.se och Östra Göinge kommun har tillsammans tagit fram en sådan lösning och sajten cruiser.com är nu åter tillgänglig för brukare av kommunens offentliga datorer.

Bakgrund

En eller två gånger per år brukar användare på Broby bibliotek gå in på pornografiska sajter; de tillfällen vi kan erinra oss har gällt män som antingen besökt sidor med bilder av kvinnor eller heterosexuella samlagsscener. Rutinen när detta upptäckts – ofta genom påpekande från andra besökare – är att tjänstgörande bibliotekarie påpekar för besökaren att vi inte tillåter besök på dessa sidor. Besökarna har då alltid – utan någon som helst diskussion eller klagan – accepterat bibliotekens regler och något vidare problem har aldrig uppstått.

Redan i augusti månad 2006 fick bibliotekspersonalen klagomål från besökare som ansåg att en del av de bilder som AA plockade fram via kommunens datorer var

olämpliga att visa i en biblioteksmiljö. Efter ett antal klagomål från andra besökare pratade bibliotekschefen – i enlighet med de rutiner vi har – med AA som då meddelade att han inte kunde hjälpa vilka bilder andra lade ut på medlemsidan quiser.com. Bibliotekschefen tog då genast (28/8 2006??/8 2006)niskt lösning där dears trevlig och trygg miljö.ser.se är nu åter tillgänglig för brukare av kommunens offentliga da) kontakt med qx.se:s ansvarige utgivare, BB, för att förhöra sig om hur sajten själv såg på materialet och hur vi tillsammans kunde komma fram till en lösning på det uppstådda problemet. BB uttryckte dels stor förvåning över att man tog fram dessa s.k. XXX-bilder (bilder med tydligt och avancerat sexuellt innehåll) på ett bibliotek och dels att problemet var väldigt lätt att åtgärda; som enskild användare av quiser.com kan man själv via ett kryss tacka nej till att xxx-bilderna visas – den övriga informationen är då tillgänglig men utan xxx-bilder. BB lovade meddela AA detta – vilket han också hade gjort i ett e-postbrev (28/8 2006) som AA givit bibliotekschefen en kopia av. Även bibliotekspersonalen har upprepade gånger under mer än ett halvår påtalat för AA att han kan klicka bort xxx-bilderna, men personalen har då fått till svar att han inte vill göra det eftersom det tillhör hans mänskliga rättigheter att få se dessa bilder.

Hela hösten har bibliotekspersonalen fått ta emot klagomål från skilda besökare (förskollärare, lärare, ungdomar av båda könen, samt ”vanliga” biblioteksbesökare) över de bilder AA plockar fram. Man har upplevt att biblioteksmiljön inte längre har varit en ”allmänhetens vardagsrum” där alla är välkomna. Man har upplevt otrivsel i en annars trevlig och trygg miljö.

Situationen blev akut vecka 2 2007 – många klagomål från tredje part – och kommundirektören beslöt då att beordra it-avdelningen att hindra åtkomst till quiser.com från kommunens offentliga datorer (10/1). Samtidigt fick bibliotekschefen i uppdrag att föra diskussioner med qx.se för att hitta en lösning. Bibliotekschefen tog återigen kontakt med qx.se (BB) som visade sig vara mycket intresserade av att hitta en teknisk lösning där sajten kan erbjuda quiser.com i skick lämpad för offentliga rum. Qx.se:s it-tekniker och Östra Göinge kommuns it-tekniker arbetade tillsammans fram en modell där qx.se hindrar xxx-bilderna att nå Östra Göinge kommuns offentliga datorer. All övrig information (däribland bilder utom de som qx.se klassificerar som xxx-bilder) släpps igenom. Quiser.com var återigen tillgänglig för brukare av Östra Göinge kommuns offentliga datorer den 30 januari 2007.

Nämnden för kultur-, fritid- och turism har definitivt inget emot sajter som står för och för en diskussion kring homosexualitet – det ligger tvärtom i bibliotekens etiska uppdrag att se till att ha så varierad information som möjligt. Frågan har aldrig gällt typen av sajt utan bildmaterialet sajten tillåter medlemmarna att lägga ut. Det enda vi därför begärde av AA var att han – med hänsyn till andra besökare – skulle välja bort de bilder andra såg som anstötliga.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret.

Bedömning

JO:s granskning är av rättslig art och avser främst en kontroll av att myndigheterna har följt de regler som gäller för förfarandet.

I bibliotekslagen (1996:1596) finns vissa grundläggande bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. I 2 § tredje stycket föreskrivs att varje kommun skall ha folkbibliotek och i 7 § anges att kommunerna skall svara bl.a. för den verksamheten. Av 2 § andra stycket framgår att folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare. I förarbetena till lagen framhölls intresset av att folkbiblioteken får tillgång till Internet (se prop. 1996/97:3 s. 50 f.).

Det finns inte några detaljregler i författning om hur biblioteksverksamheten i den enskilda kommunen skall organiseras och bedrivas. Verksamheten faller således i stor utsträckning inom ramen för den kommunala självstyrelsen. Inom det området skall JO vara återhållsam med att göra uttalanden. JO skall emellertid särskilt se till att domstolar och förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet iakttar regeringsformens bud om saklighet och opartiskhet och att medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter inte träds för när i den offentliga förvaltningen. Mot bakgrund av den bestämmelsen kan JO granska bibliotekens regler för t.ex. utlåning av litteratur och datoranvändning.

Biblioteken har rätt att tillämpa sådana principer som medför att vissa böcker inte köps in eller lånas ut eller att vissa böcker inte tillhandahålls t.ex. barn och ungdomar. Däremot är det inte godtagbart att biblioteken gör skillnad mellan låntagarna på så sätt att böcker med visst innehåll bara lånas ut till personer med vissa politiska eller religiösa åsikter. I huvudsak är samma principer också tillämpliga när det gäller biblioteksbesökarens tillgång till Internet.

Av remissvaret framgår att det vid allmänhetens användning av bibliotekets datorer gäller ett generellt förbud att besöka pornografiska sajter.

JO Berggren har i ett tidigare ärende granskat frågan om rätten för bibliotek att sätta upp regler om vilken slags information som får sökas på Internet med hjälp av bibliotekets dator (JO 2001/02 s.469). I det fallet hade JO Berggren inget att erinra mot bibliotekets regler om att deras dator inte fick användas för sökning av bl.a. pornografiskt material.

Jag gör ingen annan bedömning än JO Berggren sålunda har gjort och jag har heller inte något att erinra mot kommunens beslut att temporärt förhindra åtkomsten till den aktuella medlemssidan. AA:s anmälan ger mot denna bakgrund inte anledning till någon ytterligare åtgärd från min sida.

Ärendet avslutas.